

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Qvæst. I. De quidditate animæ propria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Postquam igitur ea dixit Aristoteles, quæ declarant vniuersam naturam corporis, & ea quæ pertinent sigillatim ad corpora tum simplicia, tum mixta inanimata in explicando corpore animato metas Physicæ suæ ponit tribus libris, quorum primus varias proponit & reiicit sententias veterum Philosophorum: secundus explicat veram quidditatem animæ, cap. 1. & 2. deinde potentias animæ primum in communi, postea vegetatiuas, & sensitivas externas: liber tertius de sensu interno agit ad caput tertium; de intellectu ad caput nonum; mox subdit aliqua de motu & de quibusdam affectionibus animantium.

Ego parum à Philosophi ordine discessero, si disputationibus quatuor tractationem hanc uniuersam concludero. Prima erit de iis quæ genericè spectant ad animam: secunda de anima vegetante: tertia de anima sentiente: quarta de anima intelligente. De anima separata quod addi poterat, supra Physicam est, & habet pleraque communia cum Angelis.

 :

 :

 A

DISPVATIO I.

Ordine XV.

*De iis quæ spectant uniuersim
ad animam.*

 V A T V O R illa videntur esse. Primò
essentia propria ipsius animæ: secun-
dò generales eius proprietates: tertio
potentiæ animæ, quæ sunt vitales eius
proprietates: quarto actus vitalis propter quem
tantum anima est & informat corpus.

QVÆSTIO I.

De quidditate animæ propria.

VT igitur non ignoret anima se ipsam, per quam alia cuncta nouimus, cognoscenda sunt illi duo; quid sit, & quodplex sit: quæ ut explicentur, videndum est primò, quid sit propriè vita, & quid sit anima: secundò quodplex in genere sit anima, & quodplex animarum: tertio quodplex in quolibet viuente sit anima: quartò vtrum in viuentibus præter animam dentur etiam formæ partiales.

SECTIO I.

*Propria quidditas, & verus conceptus rei
vivientis & vite.*

I Atiùs pater ratio vitæ, quàm nomen animæ; nulla enim est anima, quæ non viuat, & non constituat rem viuentem; sed plura sunt viuentia, quæ neque sunt anima, neque habent animam. Sed est sanè difficile dicere, quid propriè sit illud quod dicimus vitam, & quid propriè sit rem aliquam viuere.

Duplex dif-
ficultas.

Ratio autem difficultatis primò est, quia difficile assignatur conceptus aliquis genericus vitæ, qui conueniat Deo, & omnibus creaturis, quibus conuenit vitæ; Deus enim uiuit, & plantæ uiuunt. Assignari ergo debet definitio aliqua, & conceptus ita conueniens Deo, ut conueniat etiam plantis: ille autem conceptus quis sit, adhuc queritur. Deinde non est etiam facile assignare conceptum vitæ ita conuenientem creatis re-

bus viuentibus, vt nulli rei conueniat non viuenti. Hoc ergo vt foluerent varij Doctores, in varias abiire ſententias, quæ minùs videntur probabiles.

Prima sententia docet, viuere nihil esse aliud
quàm producere aliquid quod ex sua natura non
potest produci à principio extrinseco; v.g. pars car-
nis, quæ per nutritionem produci- tur, vitaliter
produci- tur; quia illa ex sua natura talis est, vt pro-
duci nequeat ab extrinseco: contra verò ignis
augmentum non est vitale, quia illud ab extrinse-
co potest fieri.

Hæc explicatio primò nihil dicit, quod tribui possit vitæ diuinæ: deinde multis etiam rebus conuenit non vitalibus; nam passionē rerum etiam inanimatarum sunt huiusmodi, ut ab essentia rei proficiant, neque possint produci à principio extrinseco: habet v. g. oleum suas proprietates; habet & suas vium, quas causa nulla extrinseca producit, sed solum internum principium; nam & aqua cum reducit ad naturam frigus, producit illud per emanationem, & hic communis est omnium sensus, cui minus probabiliter repugnat Hurtadus. Deinde cum vitæ inferitur arbori, vniō producit ab intrinseco, quæ tamen non producit vitaliter: ergo non est sita in eo propria ratio vitalitatis & vitæ, quod fit rei productio ab intrinseco.

Secunda explicatio est, principium vivens illud esse, quod positis omnibus prærequisitis ad operandum, est determinatum ad operandum in se immanenter perfectionem aliquam sibi pro primo instanti minimè debitam.

Hoc etiam est difficile, primò quia operatio Dei immanens, v. g. intellectio prima, est perfectissima vita Dei; et tamen nullum cogitari potest instans in quo illa non sit Deo debita. Deinde forma ignis determinata est ad producendam in se vionem cum alio igne, quem sibi aggenerabit. Idem dico de aqua & aëre, aliisque corporibus liquidis, quæ nunquam contigua sunt, quin vianunt & miscantur. Hæc autem vniò, vt probatum est aliàs, est necessariò aliquid noui.

Tertia explicatio, quam video nunc approbati ^{Tertia explicatio}
à multis, docet vitalitatem sitam esse in ratione ^{physica}
tendentia ab intrinseco, vel ad obiectum intra se
cognoscendum, vel in terminum intra se produ-
cendum, prout illud ab intrinseco abstrahit ab eo
quod est habere perfectionem à seipso essentiali-
ter, vel habere illam à principio interno effici-
uo; sicque tendentia illa significat vel operati-
onem realem, quam appellant vitam physicam,
vel intentionalem, quam appellant vitam inten-
tionalem. Vivere igitur iuxta istam sententiam est
tendere

tendere ab intrinseco, vel in obiectum intra se cognoscendum, vel in terminum intra se producendum.

Hæc explicatio habet multa difficulta. Primò enim quando dicitur, quod Deus habeat perfectionem suam ab intrinseco, significatur tantum, quod illa sit improducta; hoc autem non conuenit creaturis: ergo tendere ab intrinseco non est conceptus vitæ communis Deo & creaturis. Deinde Deus non minus ab intrinseco est immensus, quam intelligens: ergo si vita est perfectio ab intrinseco, Deus viuet per immensitatem æquè ac viuit per intelligentiam. Præterea si Deus poneret expressam aliquam speciem in intellectu meo, non diceret viuere aut intelligere, vt dicitur *quæstion. 4.* & tamen haberem tendentiam ab intrinseco, quia per aliquid intrinsecum tenderem: ergo illa tendentia non est vita. Denique generatio viuientis non erit vitalis, cum non sit tendentia ab intrinseco in aliquid intra se cognoscendum aut producendum. Et ignis agit vitaliter, cum producat in se vñionem cum alio igne.

Quarta explicatio.

Quarta demum sententia prioris affinis, quam tamen impugnat, duplicem distinguit vitam; alteram physicam, quæ intus suscipitur est; alteram intentionalem, quæ tendentia est intentionalis in obiectum.

Hæc etiam explicatio videtur improbabilis, quia primò sequitur, quod nullus datur conceptus genericus communis vitæ intentionali, & vitæ physice; quid enim habent commune intus suscipio, & tendentia grammaticalis in obiectum? Sequitur ergo quod vna ex illis vitis non est nisi æquiuocè vita, cum nullus vtrique communis conceptus detur. Sequitur etiam motum progressuum animalis non esse vilo modo actum vitalem, quia nec est intus suscipio, neque tendentia grammaticalis. Idem dico de generatione, quæ non erit etiam actus vitalis, cum non sit etiam intus suscipio. His itaque reiectis, quæ sine dubio non satis explicant communem conceptum vitæ,

Conceptus vitæ creatæ.

Dicendum videtur primò, quod viuere, prout conuenit omnibus rebus creatis, est immanenter operari postquam est constitutum in suo esse connaturali, seu mouere seipsum post acquisitam perfectionem totam connaturalem.

Ratio est, quia inter operationes immanentes alia est operatio, quæ res constituitur in suo esse connaturali, vt sunt productiones omnes proprietatum, motus grauium & leuium; alia quæ res in se ipsis producant aliquam formam non debitam connaturaliter, vt cum intellectus producit in se cognitionem, quando animal mouetur motu progressiuo; non enim in statu est violento quando quiescit. Ad rationem vitæ non satis est quod aliquid primo modo exerceat suas operationes, conuenit enim omnibus non viuientibus; grauium enim & leuium mouentur ab intrinseco, vt probauimus. Nihil autem appellatur viuens in creatis nisi quod operatur immanenter postquam est constitutum in statu connaturali; vegetantia enim nutriuntur & crescunt; sentientia & intelligentia producant in se ipsis cognitiones sensitiuas & intellectiuas; & contra quicquid est non viuens, operatur solum transeuntur post acquisitum statum connaturalem: ergo conceptus vitæ communis omnibus rebus creatis est operari immanenter post acquisitum statum connaturalem.

Sed insoluta tamen adhuc manet præcipua difficultas, quia vita perfectissima, vt sæpe dixi, Deo competit, qui tamen non operatur in seipso

aliquid indebitum statui suo connaturali; nam intellectio & volitio, quæ sunt operationes vitales perfectissimæ, sunt essentialiter Deo debita. Igitur operari aliquid immanenter, quod non pertineat ad statum connaturalem operantis, esse non potest conceptus vitæ communis, tum diuinæ, tum creatæ.

Dico secundò. Conceptus vitæ communis Deo & creaturis est posse semper operari immanenter, etiam post acquisitum statum connaturalem. Ita docere videtur Suarez *lib. 1. de anima, c. 4. n. 21.*

Probaturque, quia ille verus est conceptus vitæ communis viuienti, tum creato, tum increato, qui conuenit Deo, & omnibus creatis, quæ sunt viuentia; non conuenit autem vlli creato non viuenti: sed posse semper immanenter operari in seipso etiam post acquisitum statum connaturalem, conuenit Deo, quia Deus semper intelligit & semper amat, neque vnquam cessat ab actione. Non dico quod Deus producat in seipso aliquid indebitum post acquisitum statum connaturalem; hoc enim repugnat cum illo esse, quod est totum suum esse; sed dico Deum operari semper in seipso etiam postquam habet totum quod exigit naturaliter, quia indefinenter intelligit & amat indefinenter: ergo ille conceptus verè conuenit Deo, qui semper in actu est per seipsum; & hæc est eius vita.

Deinde ille conceptus vitæ conuenit etiam omnibus rebus creatis viuentibus: nam vegetantia semper possunt immanenter operari; semper enim possunt nutrir, & crescere postquam in statu suo connaturali constituta sunt. Idem patet in sensitiuis & intellectiuis, quæ postquam adepta sunt debitam perfectionem, adhuc immanenter operantur. Sed in hoc tamen à Deo differunt, quod semper sit in actu, & operetur immanenter per essentiam, neque producat in seipso aliquid indebitum; creaturæ verò non sint semper in actu per essentiam, sed producant in seipsis aliquid indebitum postquam sunt constitutæ in statu connaturali. Denique ille conceptus nulli rei conuenit: non viuenti, nam grauium & leuium, etiam si moueantur ab intrinseco, & operentur immanenter quando sunt extra statum connaturalem; tamen postquam constituta sunt in loco proprio, cessant statim ab omni actu, & quiescunt. Essentia rerum, postquam per emanationem suas produxerunt proprietates, non amplius illas producant, sed solus Deus illas conseruat ad earum exigentiam: ergo posse immanenter operari post acquisitum statum connaturalem, non conuenit rebus non viuentibus: ergo ille videtur esse proprius conceptus vitæ, quem assignauimus semper esse posse in actu ultimo per seipsum.

Obiicitur primò. Operatio vitalis est aliqua operatio producta in principio à quo est, si verum est quod viuere non est aliud quam posse semper agere immanenter: sed intellectio & volitio diuina non sunt operationes productæ in eo principio à quo sunt, quia sunt aliquid improductum: ergo iuxta illam expositionem intellectio & volitio diuina non sunt actus vitales.

Respondeo negando maiorem; operatio enim vitalis in vniuersum non est operatio producta in eo principio à quo est, sed est operatio existens in eo cuius est operatio. Intellectio & volitio diuina huiusmodi sunt, quia sunt veri actus secundi & tendentiæ in obiectum, quamuis sint aliquid improductum; non enim dixi, quod viuere sit producere in seipso aliquid, sed operari immanenter,

L 1 4 seu

seu tendere in obiectum, & actus vitalis tendentia vel in obiectum, vel in terminum post totam constitutionem naturalem obtentam; omnis enim actus vitalis operatio est, prout operatio significat tendentiam, non prout operatio significat productionem alicuius termini.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò, multa esse non viuientia, quibus conuenit assignata ratio vitæ: nam habitus & species impressæ non sunt vitales & viuentes, & tamen operantur immanenter post acquisitum statum connaturalem. Deinde ignis dum aggenerat sibi alium ignem, producit in se vnionem cum illo igne, quæ non est debita statui eius connaturali: ergo ille conceptus vitæ conuenit rei non viuenti.

Respondeo viuens in actu primo aliud esse substantiale, aliud accidentale. Substantiale est ipsa substantia viuens, quæ est primum principium operationum: illud est compositum, vel anima sola. Viuens accidentale est principium accidentale, per quod anima producit actum vitalem, cuiusmodi sunt omnes potentie animæ, quas certum est esse vitales, quia per illas suppositum agit in seipso; si tamen illæ sunt aliquid distinctum ab anima, de quo postea videro. Vtrum autem species & habitus, aliaque qualitates ministræ potentie nutritiæ, vt calor vitalis, sint viuentes, quaestio esse non potest nisi de nomine. Si enim viuens accidentale illud dicatur, quod est subiecto ratio producendi ab intrinseco, verè habitus & species impressæ vitales sunt; si verò intelligatur illud quod ita est ratio producendi terminum vitalem, vt sit etiam debitum principio radicali ab instanti suæ generationis, certè habitus & species non sunt vitales. Ignis quando aggenerat sibi alium ignem, producit in se vnionem per iuxtapositionem, sed non per intussusceptionem; quod non est proprium nisi solius viuentis.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio, quædam esse viuentia, quibus definitio illa vitæ non conuenit; nam generatio viuentis est actio vitalis, & tamen non est immanens: ergo viuere non est agere immanenter. Deinde accretio est actus vitalis, & tamen illa est aliquid debitum animali & plantæ. Quid enim v. g. homo faceret in ea magnitudine, in qua primò formatur, & in qua nec videre, nec audire potest, nec ratiocinari? Hic enim status tam est violentus homini, quam lapidi non existere deorsum: ergo accretio non est magis vitalis homini quam lapidi motus deorsum.

Respondeo, generationem esse actum vitalem non solum ratione matris, intra cuius uterum efficitur; sed etiam ratione seminis, cuius productio verè vitalis est. Homini & plantæ debetur accretio pro complemento accidentali, non autem pro complemento essentiali: nam illa augmentatio, quæ homo acquirit id quod ex sua natura exigit, non est vitalis propriè loquendo, sed tunc incipit esse vitalis, quando adeptus est homo complementum essentiali, licet etiam vitalis dici possit prima augmentatio, quia procedit ab eadem potentia vitali, & eodem modo per intussusceptionem, à qua deinde procedit accretio propriè vitalis: at verò non viuentia immanenter agunt ad acquirendum complementum essentiali, & eo obtento cessant agere immanenter, in quo deficiunt à vera ratione vitæ.

SECTIO II.

Propria quidditas, & vera definitio animæ.

Postquam dixi vniuersum generalem conceptum vitæ, nunc inquirendum mihi est, quid sit anima, circa cuius quidditatem video infinita delirasse veteres Philosophos, quæ refert & reicit Aristoteles *1° lib. 1.* Dabunt autem plurima Cicero *Tuscul. lib. 1.* Theodoretus *lib. 6. Græcicarum affectionum, in 1°.* Plutarchus *lib. 4. de placitis, cap. 2.* Plotinus *lib. 7. Enneadis 4.* Nemesius de natura hominis *cap. 2.* Nyssenus *disput. de anima, Iustinus in Paranesi.*

Possunt autem referri ad tres potissimum classes sententiæ illæ omnes. Prima eorum est, qui ex motu animæ naturam inuestigabant. Democritus enim credidit animam esse aliquid concursu fortuito conflatum, ex corpusculis insectilibus & rotundis, quæ perenni agitantur motu. Pythagoræ dicebant, animam esse illas atomos, quæ semper in aëre mouentur, vel morticem illarum causam. Aiebat Anaxagoras animam non esse aliud quam originem & fontem vniuersi motus.

Secunda classis eorum est, qui animæ naturam ex principiorum cognitione venabantur. Plato volebat animam ex harmonicis componi numeris: sed hoc symbolicum erat, significabatque animam continere in se numeros rerum omnium; aliàs autem vocauit animam numerum qui se mouet. Heraclitus voluit animam esse calidam exhalationem, Diogenes aërem, Thales humorem, Critias sanguinem, Empedocles harmoniam quandam & temperaturam elementorum: Galenus animam appellat *ψόδιον*, seu temperiem primarum qualitatum, quia illa excisâ moritur animal: Aristoxenus musicus voluit animam simili ratione constare in homine qua consors modulatio constat in cantu & fidibus. Consentiant heretici plures apud Theodoretum *lib. de diuinis decretis, Carpocrates, Epiphanes, Caiani.*

Tertia classis est eorum, qui volebant animam ex spiritali & corporeo coalescere debere, vt per totum corpus diffundi posset. Vocauit eam Zeno concretum corpori spiritum: Hippocrates censuit animam esse tenuem quandam spiritum toto dispersum corpore. Denique plures heretici apud Irenæum *lib. 1. cap. 24.* & apud Augustinum *lib. de hæresibus, c. 46.* aiebant animam esse particulam quandam substantiæ diuinæ.

Verum reiectis illis omnibus sanè deliriis, Aristoteles *lib. 2.* aliter quidditatem animæ proponit, duasque affert illius definitiones, quarum prima demonstratur per secundam.

Dico primò rectè à Philosopho definiti animam: *Est actus primus substantialis corporis organici potentia vitam habentis.*

Dicitur primò actus primus substantialis, id est anima est forma substantialis; quod est genus in hac definitione: actus enim alius est primus, qui est principium operationis; alius secundus, qui est ipsa operatio: sed quia plura esse possunt principia operationis, formas, potentia & habitus, inter quæ forma ita prima est vt nullum ea prius sit principium; idèd vocatur actus primus substantialis, id est forma substantialis; non autem operatio aliqua, vel temperamentum.

Probat, quia in viuentibus necesse est dari aliquam formam, quæ illa distinguantur à non viuentibus.

viventibus; sunt enim in illis plures proprietates quæ manare nō possunt nisi ab illorum formis: illa forma est anima: ergo anima est forma. Sic enim reicitur Galenus, qui solam temperiem accidentium voluit esse animā: Plato qui animam voluit corpori assistere, non autem illud informat: quod conuincitur esse falsum, quia animæ principia sunt operationum & proprietatum; & animæ brutorum, si non informarent, sed tantum assisterent materiæ, non essent materiales, quia non inhererent materiæ.

Nomen corporis.

Dicitur secundò anima actus primus corporis: vbi non satis inter Autores conuenit, quid nomine corporis significetur. Existimant videlicet non pauci, corpus hic significare materiam informatam animā, præcisè vt conferente superiorem gradum corporis, non autem gradum viuentis, idest compositum ex materia & anima, præcisè vt forma est; non autem proptèr est talis forma. Verum hoc non probatur, quia vocauit animam Philosophus actum primum physicum, non autem actum primum metaphysicum: si autem nomine corporis significatur hic materia cum anima præcisè vt forma est, anima non est actus nisi metaphysicus, seu indistinctus: ergo nomine corporis non hic significatur materia simul cum anima.

Meliùs ergo volunt alij nomen corporis hic significare solam materiam primam sine vllis organis, quia organizationem satis verba sequentia significant; talis enim materiæ anima verè actus est non constitutiuus, sed completiuus; cum ea etiam facit vnum compositum. Neque obstat quod alia formæ non dicuntur esse actus corporis; non enim lapis constare dicitur ex corpore. Respondeo enim corpus proptèr hic vsurpatur, conuenire rebus etiam inanimatis; quando verò dicitur corpus esse proprium rerum viuentium, significatur materia organizata.

Corporis organici.

Dicitur enim tertio actus corporis organici. Est autem corpus organicum illud quod constat ex partibus dissimilibus, seu heterogeneis, quales sunt oculi, aures, nasus, &c. Duplex autem organizatio in corpore potest intelligi; alia substantialis, alia accidentalis. Substantialis organizatio dicitur illud esse substantiale, quod vnaquæque illarum partium habet à forma substantiali. Accidentaliter consistit in variis dispositionibus accidentalibus, quæ sunt in membris diuersis; aliud enim membrum durum est, aliud molle; calidum vnum, aliud frigidum. Vtrum autem corpus quod anima informat, sit substantialiter organicum, an verò tantum accidentaliter, pender ex dicendis sectione vltima, de formis partialibus. Tantum addo plures esse formas non viuentes, quæ sint actus corporis organici; talis enim est forma embryonis, & forma cadaveris, vnde.

Potestate vitam habentis.

Dico quartò animam esse actum corporis potestate vitam habentis. Duplex autem est vita, vt nuper dixi; alia est substantialis, quæ est informatio ipsius animæ, seu anima corpori vnita; alia est accidentalis, seu ipsa operatio viuentis, quasi exercitium vitæ substantialis. Quando ergo dicitur anima esse actus corporis potestate vitam habentis, significatur solum vita accidentalis, corporis videlicet apti ad eliciendas vitales operationes, nutritionem, sensationem, &c. Hoc enim neque forma embryonis conuenit, nec cadaveri, sed soli animæ.

Neque dicas primò hinc sequi, quod anima includitur in ipsa definitione animæ; cum enim di-

citur actus corporis potestate vitam habentis, significatur actus corporis habentis potentiam ad animam. Respondeo nomine vitæ significari operationes productas immanenter à principio iam integrè constituto; hoc autem non est animam esse actum corporis habentis potentiam ad animam.

Neque dicas secundò, debere potius animam vocari actum corporis actu vitam habentis, non autem potentia, quia nunquam anima cessat ab omni operatione.

Respondeo esse accidentale animæ quod non cesset ab omni operatione, idè illud non ponitur in definitione animæ, sed tantum quod actus corporis aptum ad eliciendas vitales operationes, quia hoc est illi essentiale.

Dico secundò, definiri etiam rectè animam, *Principium primum, quo viuimus, sentimus, loquimur, & intelligimus.*

Secunda definitio animæ.

Dicitur primò *principium primum*, scilicet intrinsecum; quia operatio vitalis est à principio intrinseco: dicitur autem *principium primum*, sicut in priori definitione dicitur actus primus.

Dicitur secundò, *quo viuimus, sentimus, &c.* vbi nomine vitæ intelligitur vegetatio. Particula verò, *Et*, non sumitur copulatiue, quia sic soli conueniret animæ rationali; sed sumitur disiunctiue, sicuti sumebatur in definitione naturæ allata 2. *Physicorum*: significatur enim quod in iis, in quibus est vita, eius principium est anima; in quibus est sensus, eius item principium est anima. Neque omnino inutiliter ponitur hic *locomotiuum*, quamuis illud non constituat genus animæ distinctum à sensitiuo; voluit enim hic Aristoteles varias explicare operationes animæ, quarum vna est motus progressiuus, qui non omni conuenit sensitiuo.

Neque dicas videri omnino, quod posterior hæc animæ definitio est prorsus eadem cum prima, cum vtraque detur per ordinem ad operationes vitales.

Respondeo enim illas definitiones differre, quia in prima definitione operationes vitales ponuntur solum secundariò, vt per eas explicetur vita substantialis, quæ nobis non aliter potest innotescere: dicit enim animam esse actum corporis organici apti ad operationes vitales; idè anima ibi definitur primariò in ordine ad corpus, cui dar vitam substantialem. In secunda verò definitione non definitur anima in ordine ad corpus, sed in ordine ad solas operationes vitales.

Dico tertio, priorem illam definitionem animæ demonstrari per secundam, tum à priori, tum à posteriori. Ita fert communis & vera sententia, & probat Aristoteles cap. 2.

Vna definitio aliam demonstrat.

Primò enim, quod demonstratur à posteriori, probatur, quia tunc aliquid à posteriori probatur per aliud, quando illud est effectus illius: sed operationes vitales, quæ continentur in secunda definitione, sunt effectus vitæ substantialis, & corporis organizati: ergo demonstrari potest animam esse actum corporis organici per operationes vitales. Hoc modo, quod est principium primum quo viuimus, sentimus, mouemur, & intelligimus, est actus corporis organici: anima est principium primum quo viuimus, &c. ergo anima est actus primus corporis organici.

A posteriori.

Secundò quod demonstratur à priori, probatur: quia demonstratio propter quid, illa est in qua medium est vera causa prædicati conclusionis: sed in demonstratione quam afferebam, medium quod

A priori.

quod est secunda definitio animæ, causa est finalis prædicati conclusionis, quod est prima definitio: ergo prima definitio demonstratur à priori per secundam. Minor manifesta est, quia ratio propter quam anima exigit corpus organicum, est operatio vitalis.

Prima obiectio.

Obiicitur primò. Finis est aliquid præstantius, quam ea quæ sunt ad finem: sed operatio non est præstantior quam anima: ergo male dicitur quod operatio sit finis animæ. Imò implicat ut aliquid sit finis sui finis; anima verò est finis operationum vitalium, quæ sine dubio ordinantur ad ipsam animam: ergo finis animæ non est operatio.

Respondeo concedendo quod operatio non est finis ultimus ipsius animæ: sed est finis propter quem anima exigit corpus organicum. Vel etiam operatio est finis cuius ipsius animæ: sed anima est finis cui. Certum autem est, quod finis cuius non est semper aliquid præstantius sine cui.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Anima non ideo est talis essentia, quia habet tales operationes; sed habet tales operationes, quia est talis essentia: ergo essentia animæ quam explicat prima definitio animæ, non probatur à priori per secundam, alioqui similiter dici posset, quod omnis demonstratio à posteriori, esset demonstratio à priori.

Respondeo verum esse quod anima ideo tales habet operationes, quia est talis essentia, propterea illud ideo, causam significat efficientem; sed non ideo est talis essentia, quia tales habet operationes, propterea illud ideo, significat causam finalem; ideo enim sum homo ut operer tali modo. Quoties autem effectus aliquis est causa finalis suæ causæ, potest demonstratio per effectum esse demonstratio à priori; sed hoc non evenit semper.

SECTIO III.

Diuisio animarum & animatorum in plura genera.

EXposita quidditate, ac propria definitione animæ, sequitur celeberrima diuisio eius in tria genera, vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem, quam ut explicem, video dicenda mihi esse quatuor: primò utrum anima rectè diuidatur in tria genera: secundò quot sint genera animatorum: tertio, utrum gradus animarum se inuicem includant: quarto, utrum diuisio illa sit vniuoca & adæquata, ita ut non sit possibile vllum aliud genus tum animarum, tum animatorum.

S. I.

Utum tria sint genera animarum.

NON erit bona diuisio illa animæ in vegetatiuam, sensitiuam & rationalem, si anima vegetatiua non sit anima: quam fuisse sententiam aliquorum veterum, referunt Plutarchus lib. de placitis, cap. 26. Theodoretus lib. 1. contra Græcos, Clemens Alexand. lib. 8. Stromatum. Volebant enim ea sola viuere, quibus inesset facultas cognoscendi: id quod etiam multis video placere recentioribus.

Conclusio.

Dico primò, rectè diuidi animam in tria genera, vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem. Ita post Aristotelem tota docet schola.

Tres modi eleuationis.

Primò enim probat ex modis quibus forma viuens eleuatur supra formas non viuentes; tot enim sine dubio genera sunt animarum, quot sunt

A diuersi modi quibus forma viuens eleuatur supra formas non viuentes; certum enim est, animam esse in gradu eleuato supra formas non viuentes: sed tripliciter forma viuens eleuata est supra formas, quæ non habent vitam; primò enim forma quæpiam erit in gradu eleuato supra formas non viuentes, si eleuata omnino sit supra omnem materiam; forma enim non viuens esse non potest immaterialis, ut probabitur *disput. 4.* hic modus eleuationis proprius est animæ rationalis, quæ cognoscit obiecta spiritualia. Secundò forma illa eleuata est supra formas inanimatas, quæ eleuata est supra materiam obiectorum in quæ fertur, id est, si magis recedat à materia, quam obiecta quæ cognoscit: anima sentiens huiusmodi est, cum operetur per species minus materiales quam obiecta quæ cognoscit; species enim tum impressæ, tum expressæ magis accedunt ad immaterialitatem, quam reliqua entia quæ plane sunt immersa materię. Tertio forma, quæ operatur immanentem post acquisitum statum connaturalem, est eleuata supra formas non viuentes, ut patet prima sectione: tres igitur sunt modi eleuationis animarum supra formas non viuentes, atque adeo tria genera sunt animarum.

Secundò probatur ex assignatis definitionibus animarum; duo enim exiguntur ad hoc ut aliqua forma sit anima: primò ut sit actus corporis organici: secundo ut sit principium operationum vitalium. Hoc utrumque conuenit animæ rationali, sensitivæ, vegetatiuæ, quæ corpus exigunt variis instructum organis. Deinde operationes habent immanentes post acquisitum statum connaturalem; anima enim rationalis intelligit & amat, sensitiva sentit & appetit; vegetatiua nutrit & auget: ergo tria illa genera sunt animarum. Et sanè de anima vegetatiua mirum est id à nonnullis negari; nam illa forma est viuens, quæ operatur immanentem post acquisitum statum connaturalem: anima vegetatiua hoc habet dum alimentum sibi aggenerat: ergo illa est verè viuens. Videturque conuinci ex Scripturis; si enim plantis conuenit viuificari, occidi, & mori; certè illis conuenit vita: sed hoc utrumque illis conuenit. Primò ad Corinthios 15. *Tu quod plantas non viuificatur, nisi prius moriatur.* Psalmo 77. *Occidis in grandine vineas eorum.* Deinde habent plantæ omnes corpus organicum, cum inanimata omnia sint homogenea, neque habeant determinatam figuram, aut dispositionem partium, quarum aliæ attrahant alimentum, aliæ distribuunt, aliæ concoquant; quæ tamen omnia plantis inesse certum est, ut in tritici spica & vite eleganter explicat Basiliius *homilia 5. hexæmeri*, Ambrosius lib. 3. cap. 8. ac 12.

Obiicitur primò. Plantæ non viuunt si non habent operationes nisi transeuntes, & alterationes communes rebus non viuentibus: sed omnes actiones animæ vegetatiuæ transeuntes sunt, suntque per alterationes communes rebus non viuentibus, vel actiones sunt in ipsum cibum, vel vna pars agit in aliam, & sunt vel per motum localem, ut sunt attractiones cibi & expulsiões, quæ videmus conuenire igni sugenti oleum, expellenti fumum, vel per calorem aut humiditatem: ergo plantæ non viuunt. Imò ignis non minus operatur immanentem post acquisitum statum connaturalem, quando aggenerat sibi alium ignem.

Respondeo posse duobus modis actionem aliquam esse immanentem. Primò, quia inheret potentia, à qua proximè fit, seu in eodem organo per

per quod fit: secundò, quia est in eodem supposito, licet fiat ab vna parte per aliam: sicut animalia dicuntur se mouere per distinctas partes; vnam per se mouentem, aliam per se motam. Actio vitalis non debet necessariò esse immanens priori modo, sed est necessariò immanens secundo modo: vnde nutritio & augmentatio euni eo modo sunt immanentes, verè vitales sunt. Neque verum est illas actiones fieri per solas alterationes communes non viuientibus. Negandum enim est, quia dantur etiam potentie vitales per quas proximè causantur illæ operationes. Postremò addebatur oleum fugi ab igne in lampade; quod verum non est, quia ignis non attrahit ad se oleum per poros, sed applicatum lychno, illud simul cum lychno in ignem conuertit: ex vtroque autem excitatur flamma; idè non est ibi nutritio per intusceptionem; sicut etiam quando ignis aggenerans sibi alium ignem, producit in se vnionem: quæ nutritio est solum metaphorica, & ordinata ad generandum simile.

Obiicitur secundò. Illa diuisio non est bona, in qua membrum diuidens coincidit cum toto diuiso: ista est huiusmodi, quia totum diuisum est anima prout communis plantæ, bruto, & homini: sed hæc est anima vegetatiua: ergo totum diuisum est anima vegetatiua; quod tamen est primum membrum diuidens.

Respondeo negando quod in hac diuisione totum diuisum, & membrum diuidens idem sint. Totum enim diuisum est anima, prout dicit genericè gradum vitæ, prout abstrahit à vegetatiuo, sensitiuo, & rationali; vel etiam totum diuisum est anima vegetatiua, prout abstrahit à purè vegetatiua, & non purè vegetatiua. Primum autem membrum diuidens est anima purè vegetatiua; sicque patet quod totum diuisum differt à membro diuidente.

Obiicitur tertio. Illa diuisio vitiosa est, in qua vnum membrum includit aliud: sed anima rationalis includit animam sensitiuam, & vegetatiuam: ergo illa diuisio animæ in tria genera non est bona.

Respondeo distinguendam esse maiorem. Illa diuisio vitiosa est, in qua vnum includit aliud formaliter, concedo; includit materialiter, nego. Anima rationalis includeret formaliter alia membra diuidentia, si includeret purè vegetatiuum, & purè sensitiuum, quæ sunt duo prima genera: includit autem vtrumque materialiter tantum, quia includit vegetatiuum & sensitiuum sine negatione rationalis; quo pacto vegetatiuum & sensitiuum non sunt duæ species animæ. Sicut quinquarius includit materialiter quaternarium & ternarium, non autem formaliter: sic etiam tertia mentis operatio includit primam & secundam, & corpus materialiter includit lineam & superficiem. Quod constabit magis ex tertio paragrapho.

Obiicitur quarto, plura esse genera animatorum quam tria: ergo plura esse animarum genera, quam tria. Quod vt dissoluatur, videndum est.

§. II.

Vtrum quatuor sint genera animatorum.

Nomine animatorum significantur supposita quæ habent animam & operationes vitales: solent autem illa vulgò numerari quatuor; vegetatiuum, sensitiuum, locomotiuum, & rationale; quod difficile tamen est,

A Dico secundò. Si sumatur numerus animatorum ex vita substantiali, seu ex eleuatione supra res inanimatas, tria solum sunt animatorum genera; si verò sumatur ex vita solum accidentali, seu ex generalibus potentiis & actionibus, quæ inueniuntur separatæ, quatuor sunt animatorum genera.

Ratio est, quia numerus subiectorum, in quibus est anima, sumi potest vel ab ipsamet anima quæ informat, vel à potentiis vitalibus, quæ separatæ reperiuntur. Si sumatur ab ipsamet anima informante, non possunt plura esse animatorum genera quam animarum: si verò sumatur à potentiis vitalibus separatæ, quæ sunt quatuor, illa etiam non possunt esse nisi quatuor: quedam enim sunt animata, in quibus sola reperitur potentia vegetans, vt plantæ: quedam potentiam habent vegetatiuam simul & sensitiuam, non autem locomotiuiam, qualia sunt conchylia petris affixa; illa enim augentur & sentiunt, non mouentur autem motu progressiuo, licet moueantur motu aliquo dilatationis, aut compressionis. Tertio alia quedam sunt, quibus inest potentia vegetans, sentiens, & locomotiua, non autem intellectiua. Denique præter tres enumeratas quedam habent potentiam intellectiuiam. Ergo si sumatur numerus animatorum à generalibus illis potentiis, quatuor genera sunt animatorum.

C Obiicitur primò. Si locomotiuum constituit genus aliquod speciale animatorum distinctum à sensitiuo, ex eo quod reperiatur aliquod sensitiuum, quod non est locomotiuum, plura distinguuntur animatorum genera quam quatuor; sunt enim aliqua viuientia, quæ carent potentiâ generatiuâ, vt muli; quedam potentiâ visiuâ, vt talpæ; quedam potentiâ memoratiuâ, vt mulcæ; quedam non habent nisi potentiam tactiuiam, quæ appellantur plantanimalia: ergo illa erunt genera diuersa animatorum.

Respondeo genera diuersa animatorum non sumi à quibuscumque potentiis, quæ inueniuntur separatæ in diuersis subiectis; sed à potentiis tantum generalibus, quæ sub aliis non contineantur. Potentia verò generatiua continetur sub vegetatiua; visiuâ sub sensitiua; potentia verò locomotiua sub nulla continetur alia; non enim dici potest quod illa contineatur sub sensitiua, etiam si tria sint genera animarum. Quia sensitiuum sumi potest dupliciter. Primò pro cognoscitiuo materiali; & ita sumitur quando quatuor dicuntur esse genera viuientium, neque continet locomotiuum: secundò sumi potest pro eo quod operatur per formas immaterialiores obiectis; & sic continet locomotiuum.

Obiicitur secundò. Vita substantialis non innotescit nobis nisi per vitam accidentalem: sed ex vita accidentali quatuor constituuntur genera animatorum: ergo totidem etiam constitui debent ex vita accidentali.

E Respondeo vitam substantialem non innotescere per solam vitam accidentalem, quæ reperitur in diuersis subiectis; sed per vitam accidentalem, quæ oritur ex diuersa eleuatione viuientium supra non viuientia. Ex vita accidentali eo posteriori modo sumpta tria tantum sunt genera viuientium; sed illa sunt quatuor ex vita accidentali sumpta priori modo.

§. III.

Secunda obiectio.

Tertia obiectio.

§. III.

An & quomodo permixti sint tres gradus animarum.

Vegetatium, sensitium & rationale, quatenus diuersos gradus constituunt animarum, sunt impermixta, vt dixi, nec se vlllo modo includunt; quia vt sic membra sunt datæ diuisionis. Si autem sumantur materialiter & entitatiue, fortasse permixta sunt, & se mutuo continent, quod modò quaeritur; vtrum videlicet naturaliter illi separari possint, vtrum differant inuicem, & quomodo se continent.

Dico tertio, gradum quidem inferiorem animæ non necessariò includere gradum superiorem: v. g. vegetatiuum, separatim est à sensitiuo in plantis, & in brutis sensitium est sine rationali. Sed naturaliter tamen perfectior gradus animæ necessariò includit gradum inferiorem: nullum v. g. est sensitium, quod non sit vegetatiuum; nullum rationale, quod non sit vegetatiuum, & sensitium. Dixi naturaliter, quia diuinitus quid possit fieri, dicitur §. sequenti.

Ratio ergo est, quia primò non datur anima rationalis, quæ non sit actus corporis sentientis; si enim anima forma est corporis, debet eius operatio pendere à corpore, & ab illo derivari: sed operatio intellectiua non potest accipi à corpore nisi per sensum: ergo nulla est anima rationalis, quæ non sit etiam sensitua: secundò sensitium nullum potest reperiri nisi adsint plures in corpore partes heterogeneæ, quæ se inuicem destruunt: ergo vt viuens cum illis organis aliquandiu possit viuere, opus illi est nutritione, qua reparatur id quod deperditur: ergo sensitium semper præsupponit vegetatiuum.

A priori autem ratio est, quia gradus vegetatiuus comparatur ad sensitium, & sensitius ad rationalem, tanquam genus ad differentiam: sed differentia nunquam est sine genere quod contrahit: ergo sensitium nunquam est sine vegetatiuo.

Dico quartò gradum imperfectiorem sumptum genericè, contineri formaliter in gradu perfectiore; sumptum autem specificè, contineri eminenter. Id est anima sensitua continet formaliter animam vegetatiuam sumptam in genere, provt scilicet abstrahit ab omni differentia plantæ. Anima rationalis continet formaliter animam vegetatiuam & sensitiuam, & est formaliter vegetatiua & sensitua. Si autem gradus ignobilior specificè sumatur cum aliqua differentia contrahente, si sumatur v. g. vegetatiuum pro hac planta vel arbore, tunc non includitur formaliter in sensitiuo & rationali, sed solum eminenter. Duas partes habet assertio.

Gradus superior sumptus genericè.

Prima assertio gradum ignobiliorem genericè sumptum contineri formaliter in gradu nobiliore. Ratio est, quia animam vegetatiuam & sensitiuam contineri formaliter in anima rationali, nihil aliud est quàm de anima rationali æquè posse affirmari quod sit vegetans æquè benè ac planta; quod sit sentiens æquè benè ac brutum: sed verum est hoc posse affirmari æquè benè: ergo anima rationalis formaliter est vegetatiua & sensitua, & ita de cæteris. Minor probatur, quia propterea de planta affirmatur quod sit vegetans, quia potest exercere actiones vite vegetatiuæ, nutritionem, & accretionem; & de bruto affirmatur quod sit sentiens, quia potest exercere actiones sensitivas, videre, audire, &c. sed anima rationalis

Alis exercet operationes sensitivas & vegetativas: ergo anima rationalis æquè benè vegetatiua est ac planta, æquè sensitua est ac brutum.

Secunda pars docet gradum ignobiliorem specificè sumptum contineri eminenter. Ratio est, quia vt vnum contineat aliud eminenter, non requiritur vt possit facere totum quod facit aliud; nec vt nobiliori modo perfectiones eius contineat: sed satis est quod habeat essentiam longè perfectiorem; sic enim aurum dicitur eminenter continere alia metalla. Anima verò rationalis perfectior est animabus quarumlibet plantarum & brutorum, & anima bruti perfectior est plantis: quælibet ergo anima rationalis eminenter continet alias.

B Obicitur. Differentiæ inferiores nullo modo continent differentiæ vniuersaliores, sed ab illis abstrahunt, vt dictum est in Logica: sed vegetatiuum est differentia vniuersalior respectu sensitui; & sensitium est differentia vniuersalior rationali: ergo rationale non continet sensitium, & sensitium non continet rationale.

Respondeo differentias istas superiores & inferiores posse sumi vel adæquatè ac physice secundum omnia quæ important realiter; vel inadæquatè ac metaphysice, provt dicunt gradum illum præcisum ab omnibus aliis gradibus: verbi gr. rationale sumi potest præcisè secundum gradum potentiæ discursiuæ. Differentiæ superiores & vniuersaliores includuntur in differentiis inferioribus sumptis physice ac adæquatè; non includuntur in illis inadæquatè sumptis, & metaphysice.

§. IV.

Vtrum diuisio animarum vniuoca sit, & adæquata.

Vniuoca erit diuisio assignata tum animarum, tum animatorum, si æquè primò, & eodem modo conueniat definitio animæ omnibus speciebus: erit autem adæquata, si non sit possibile vllum aliud genus, tum animarum, tum animatorum.

Dico quintò, diuisionem animarum in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem esse verè vniuocam; quod idem verum est de diuisione animatorum.

Ratio est, quia vt diuisio animæ sit vniuoca, duo exiguntur: primò vt ratio & definitio animæ propria conueniat eodem modo singulis animabus, ita vt ab omnibus possit abstrahi: secundò vt æquè primò omnibus conueniat, ita vt vni non conueniat dependenter ab altera. Sed animæ definitio assignata eodem modo conuenit animæ vegetatiuæ, sensitiuæ, & rationali, potestque ab omnibus illis abstrahi, neque conuenit vni dependenter ab alia: ergo illa diuisio est vniuoca. **E** Deinde animal est genus respectu bruti & hominis, & de vtroque dicitur vniuocè, similiterque viuens genus est respectu plantæ ac animalis: ergo anima dicitur vniuocè de vegetatiua, sensitua & rationali.

Dico sextò, diuisionem animarum in genera tria, quæ assignabam, ita esse adæquatam, vt ne diuinitus quidem videatur esse possibile vllum aliud genus animarum: diuisionem autem in quatuor genera animatorum non sic videri adæquatam, vt non sit possibile aliquod aliud genus animatorum per diuinam potentiam.

Probatur.

Quæst. II. Sect. IV. Quot animæ in viuento. 409

Probat, quia si non possint dari plures eleuationes viuientium supra res animatas, quàm tres illæ assignatæ, non sunt possibiles plures gradus animarum quàm tres assignati, sed non sunt possibiles plures eleuationes quàm tres; quia quidquid agit in seipso, vel agit per qualitates omnino immateriales, vel per qualitates omnino materiales, vel per qualitates materiales quidem, sed minùs tamen materiales quàm obiecta: ergo non sunt possibiles nisi tres gradus animarum.

Sed alia tamen ratio est animatorum, quia videtur omnino esse possibile diuinitus aliquod sensitiuum, quod non sit vegetatiuum; potest enim dari corpus partes habens heterogeneas, quod tamen sit incorruptibile, quia dispositiones habebunt diuersas; sed non ita tamen oppositas, vt vna destruat aliam. Mihi probabile videtur, esse impossibile viuens locomotiuum, quod non sit cognoscitiuum; non enim posset esse vlla ratio, quare in vnam potius partem moueretur quàm in aliam; quia sine cognitione non posset seipsum determinare. Motus autem animalis progressiuus dicit præuium appetitum & cognitionem. Dixi esse probabile, quia si dicatur esse possibile viuens locomotiuum determinatum ad motum circularem v. g. vix conuinci poterit falsitatis. Sed certum tamen est esse impossibile animam rationalem, quæ non sit sensitiua, quia debet anima rationalis esse forma corporis prout est rationalis: sed si non sit sensitiua, non erit forma corporis prout est rationalis, quia eius intellectus erit independens à corpore: ergo anima rationalis est necessariò sensitiua.

Denique quod sit impossibile viuens cognoscitiuum, quod non sit appetitiuum; & contra viuens appetitiuum, quod non sit cognoscitiuum, constabit ex dicendis de sensu & appetitu.

Obiicitur primò, diuisionem hanc non videri vniuocam, generis nimirum in species; quia illæ non sunt species sub communi genere, quæ comparantur sicut superius & inferius: sed vegetatiuum, sensitiuum & rationale comparantur in linea prædicamentali vt superius & inferius; dicitur enim corpus, viuens, animal, homo: ergo illa diuisio non est vniuoca.

Respondeo vegetatiuum & sensitiuum posse sumi vel pro purè vegetatiuo, quod videlicet negat sensitiuum & rationale, & pro purè sensitiuo, quod negat rationale; vel pro vegetatiuo, quod non negat, sed abstrahit à sensitiuo & rationali, & pro sensitiuo quod abstrahit à rationali. Si vegetatiuum, & sensitiuum sumantur posteriori hoc modo, non sunt species sub communi genere, sed comparantur sicut superius & inferius; si autem sumantur priori modo, non comparantur vt superius & inferius, sed sunt species sub communi genere; nec contrahuntur per differentias subordinatas, sed per oppositas.

Obiicitur secundò. Viuens, animal & homo, quæ sunt concreta vegetatiui, sensitiui & rationalis, non comparantur vt species eiusdem generis: ergo vegetans, sensitiuum & rationale non sunt species eiusdem generis.

Respondeo distinguendo consequentiam eodem modo: ergo vegetatiuum, sensitiuum & rationale, si sumantur prout vnum negat aliud, non sunt species sub communi genere, negatur; si sumantur prout vnum abstrahit ab alio, non sunt species eiusdem generis, concedo. Viuens, animal & homo dicunt vegetatiuum, sensitiuum & rationale, non prout se inuicem negant, sed prout abstrahunt.

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

SECTIO IV.

Numerus animarum in quo libet viuento.

PERspecto generatim numero animarum, sequitur vt dicatur de numero animarum in quolibet viuento; vtum videlicet in quolibet homine tres sint animæ, vegetatiua, sensitiua, & rationalis; in brutis duplex. Secundò ex suppositione quod in quolibet vnica sit forma viuens, vtum plures sint in eo forme non viuentes, quas vulgò appellant formas partiales.

§. I.

Vtrum in eodem viuento plures sint animæ.

POssunt esse in eodem homine plures animæ, vel simul, vel successiue. Plures simul erunt, si eadem materia humani corporis informetur anima vna vegetante, altera sentiente, tertia rationali; quæ fuisse dicitur sententia Platonis in *Timæo*, vt refert Aristoteles lib. 1. cap. vii. ponebat videlicet animam hominis vnam in cerebro, tanquam in arce, quæ intelligat; alteram in corde, irascibilem; tertiam in iecore, concupiscibilem, quæ nutriat: vbi descriptus habetur triplex Rerumpublicarum status. Consularis in rationali; militaris & contentiosus in irascibili; quæstuosus & auarus in vegetatiuo. Verùm excusatur à discipulis suis Plato, qui voluit eum loquentum esse de viribus animarum, non autem de animabus. Manichæi duas in homine ponebant animas, vnam à malo Deo, alteram à bono, vt refert Augustinus lib. de duabus animabus, & lib. 10. de Genesi ad litteram. Tres quoque animas in homine constituit Zabarella lib. de facultatibus anime, cap. 8. Paulus Venetus Okam, & Mirandulanus duas esse volunt; vnam corruptibilem, alteram immortalem: quæ fuit etiam sententia Philonis lib. Quod deterius potentiori insidetur.

Erunt plures successiue, si embryo, quando in vtero matris formatur, primò accipiat animam plantæ, deinde bruti, postremò hominis; sic enim plures sensere Medici, placuitque Sancto Thomæ 1. part. quæstion. 77. articulo. 3. ad tertium, & lib. 2. contra Gentes, cap. 82. sequuntur Dandinus, Conimbricenses, & alij non pauci.

Dicendum tamen primò est, neque simul, neque successiue plures esse in eodem viuento animas. Ita tenet cum Aristotele communior sensus scholæ.

Primò enim nulla est necessitas ponendi simul in eodem homine plures animas, si eadem anima quæ intellectiua est, sit etiam principium sentiendi, & vegetandi: sed eadem anima quæ est intellectiua, est etiam principium vegetandi & sentiendi; nam illæ operationes non repugnant eidem principio; & si anima rationalis non esset sensitiua, non esset forma corporis. Imò in morte Christi Verbum non dimisit vllam formam; dimisisset autem, quia duæ illæ animæ, vegetatiua & sensitiua, fuissent corruptæ, ac propterea dimissa à Verbo.

Secundò, quod neque successiue sint plures animæ, probatur, quia si fœtus in vtero matris haberet prius animam plantæ, deinde animam bruti, sequeretur hominem generare brassicam

M m aut

Non respectu animarum.

Prima obiectio.

Secunda obiectio.

aut vitulum; nullus enim vnquam gradus genericus est sine specifico. Deinde si propterea solam animam habet vegetantem & sensitivam, quia non habet operationes intellectivas, certe nono & decimo mense non haberet etiam animam rationalem, quia nullas etiam tunc operationes habet rationales magis quam primo mense.

Prima obiectio. Obiicitur primò. Ex diuersis operationibus & dispositionibus colligitur formarum diuersitas: sed in homine diuersæ sunt dispositiones & operationes: ergo sunt etiam diuersæ formæ.

Respondeo distinguendo maiorem, quia ex diuersis operationibus quæ sunt in diuersis subiectis, colligitur diuersitas formarum: sed ex diuersis operationibus quæ sunt in eodem subiecto, non inferitur formarum diuersitas nisi fortasse virtualis.

Secunda obiectio. Obiicitur secundò. Vbi sunt operationes contrariæ, ibi non est vna forma: in homine sunt operationes contrariæ, nam caro concupiscit aduersus spiritum: ergo non est in homine anima tantum vna.

Respondeo negando maiorem, quia possunt etiam ab eadem potentia prodire actus contrarij, vt patet in voluntate, quæ amat & odit.

Tertia obiectio. Obiicitur tertio. Corruptibile & incorruptibile, diuisibile & indiuisibile differunt realiter: anima rationalis incorruptibilis est & indiuisibilis; anima sensitiva corruptibilis est & diuisibilis: ergo anima rationalis & sensitiva non sunt vna, sed plures animæ.

Respondeo distinguendo minorem: anima sensitiva tantum est corruptibilis & diuisibilis, concedo; anima sensitiva, quæ rationalis est, corruptibilis est & diuisibilis, negò.

§. II.

*Utrum in viuente quolibet præter animam
dentur formæ quædam partiales
inanimatæ.*

Formæ partiales. Posito quod in quolibet viuente anima non sit nisi vnica, maior difficultas est de formis alijs quibus non viuentibus, quas contendunt plures Philosophi esse simul cum anima in composito quolibet animato. Formas autem illi appellant alias completas, alias partiales. Complete formæ sunt iuxta illos, quæ constituunt indiuiduum aliquod completum, neque ordinantur ad aliam formam: tales sunt animæ omnes, & formæ metallorum. Formas incompletas & partiales eas vocant quæ licet constituant indiuiduum aliquod speciei infimæ, tamen illud non est perfectum, sed est veluti materia quædam disposita, & proximè idonea ad recipiendam aliam formam completam: idè huiusmodi formæ sunt quædam veluti dispositiones ad formam aliquam vltiorem.

Status questionis. Difficultas ergo est, vtrum in viuente quolibet præter animam tot sint formæ substantiales, quot sunt diuersæ partes: in carne v. g. præter animam forma carnis, in ossè forma ossis; sic enim cum Scoto docent Aresius, Lessius, Conink, & nunc recentiores communius.

Conclusio negans. Dico secundò, probabilius omnino esse, quod in viuentibus nulle sunt formæ partiales, sed anima sola singulas partes informat. Ita docent cum S. Thoma omnes Thomistæ, Suarez, Vasquez, Hurtadus.

Superfluitas. Ratio autem prima sit, quia illæ omnes formæ nec sunt vilo modo necessariae in viuentibus, si

anima sola per seipsam possit esse radix totius varietatis dispositionum accidentalium, & eas per seipsam exigere: sed anima sola potest esse radix & exigere totam illam varietatem dispositionum accidentalium, quæ sunt in corpore organico, quod probò. Quia potest anima per seipsam immediatè exigere totam varietatem formarum substantialium, & esse illarum radix: ergo potest etiam anima esse radix, & exigere varietatem dispositionum accidentalium: ergo frustra requiruntur in viuentibus formæ vllæ partiales præter animam.

B Secunda ratio sit impossibilitas huiusmodi formarum. Primò enim implicat dari substantiam cuius quæ non sit radix prima proprietatum, quia conceptus substantiæ proprius situs non est tantum in eo, quod ab ea pullulent aliquæ proprietates, cum à multis accidentibus alia pullulent accidentia: v. g. ex primis qualitativis oriuntur secundæ qualitates. Primarius ergo conceptus substantiæ situs est in eo quod sit prima radix proprietatum: sed formæ istæ partiales non sunt prima radix proprietatum; illud enim quod est prima radix proprietatum, est finis ad quem referuntur, & propter quem exiguntur proprietates: finis autem ad quem referuntur istæ formæ, anima est, ad quam etiam referuntur omnes proprietates: ergo implicat vt illæ formæ sint substantiæ. Secundo implicat vt anima non sit vera substantia, sed si dantur formæ partiales, anima non est vera substantia. Quod probò. Illud quod aduenit corpori iam plenè constituto in esse corporis, accidens est, non substantia: sed anima aduenit corpori plenè iam constituto in esse corporis: ergo anima non est substantia. Probatur minor. Ossa, nerui, caro ante aduentum animæ sunt corpora aequè completa, ac ignis & aqua; si enim non sunt completa, non possunt existere in rerum natura, sicut materia, quia est incompleta, non potest existere sine vllis formis. Sed anima superuenit ossi, neruo, carni: ergo anima superuenit enti completo.

D Tertio implicat vt homo sit bis corpus: sed homo esset bis corpus, si haberet formas partiales; nam caro absente anima est verè corpus, quis enim neget, carnem quæ assatur & comeditur, esse corpus? Sed anima iterum dat esse corpus; nam esse corpus substantiale non aliud est quam esse compositum ex materia & forma, & formæ quoque partiales iterum faciunt corpus; faciunt enim compositum ex materia & forma: ergo homo est bis corpus. Neque dicas formas partiales facere corpus incompletum; nam ossa mortuorum tam sunt corpora completa quam lapides & elementa.

E Obiicitur primò. Vbi est formaliter os & caro, ibi necessariò esse debet forma, quæ non virtualiter tantum, sed formaliter contineat formam ossis & carnis: sed anima virtualiter tantum, non autem formaliter continet formam ossis & carnis: ergo vt in homine sit formaliter os & caro, requiritur aliqua forma præter animam. Probatur minor, quia si anima contineret formaliter formam ossis & carnis, anima illa quæ est in ossè, exigeret dispositiones ossis; & anima quæ est in carne, exigeret dispositiones carnis; forma enim carnis in subiecto in quo est, exigit dispositiones carnis: sed anima in ossè non exigit dispositiones carnis: ergo anima non formaliter continet formam ossis, eodem scilicet modo;

Quæst. I. Sect. IV. Quot animæ in viuente. 411

modo, quo forma mixti continet formas elementorum, quas non continet nisi virtualiter. Imò si anima est formaliter forma carnis, & nerui; non poterit determinari ad producendas in vna parte potius dispositiones carnis, quam nerui.

Respondeo animam esse formaliter formam ossis & carnis & nerui, sicut est, vt dixi, formaliter sensitua & vegetatiua. Ad probationem distinguitur maior: si anima contineret formaliter formam carnis & ossis, sequeretur animam quæ est in carne, exigere dispositiones ossis in aliqua parte totius viuents, concedo; in ipsa carne, nego: nam anima exigit corpus organicum, atque adeò dispositiones diuersas in toto viuente; sed non in iisdem illius partibus. Forma ergo carnis non exigit dispositiones carnis in singulis partibus subiecti in quo est, sed tantum in aliqua eius parte: non est autem eadem ratio animæ & formæ mixti; mixtum enim non est formaliter aqua & ignis, sicut viuens est formaliter caro & neruus; ideoque forma mixti non continet nisi virtualiter formas elementorum; anima verò est formaliter forma ossis & carnis. Denique anima determinatur ad producendas dispositiones carnis in vna potius parte, quam in alia, per virtutem formatricem seminis, quæ saltem inchoatiue disponit partes accommodatè ad animam.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò, esse impossibile vt ab eadem forma emanent duo motus connaturales inter se contrarij: sed in eodem animali plures sunt motus contrarij connaturales; motus enim deorsum est illi connaturalis, prout est mixtum: & est illi præternaturalis, prout est animal. Motus autem progressiuus est illi naturalis vt animal est; præternaturalis eidem vt mixtum est: ergo in animali non est vnica tantum forma, præsertim cum motus animalis deorsum sit ab elemento prædominante, non autem ab anima. Denique aucta materia in homine augetur grauitas, neque tamen augetur anima rationalis: ergo augentur formæ partiales. Imò si grauitas esset ab anima, sequeretur quod quando viuens cadit è turri, anima se interimeret.

Respondeo plures in eadem anima esse gradus: vnum secundum quem dicitur forma mixti in quo terra prædominatur; alterum secundum quem est forma viuents sensitui, quod mouet seipsum motu progressiuo. Non possunt duo motus contrarij esse connaturales eidem formæ secundum eundem gradum, sed possunt esse connaturales secundum diuersos gradus. Cum ergo anima sit forma mixti, in quo terra prædominatur, & forma viuents locomotiuæ, non est mirum quod motus deorsum, & motus progressiuus sint connaturales eidem viuenti. Similiter etiam motus deorsum prouenit ab elemento prædominante, prout illud est virtualiter in viuente, non prout est formaliter. Denique verum est, augeri grauitatem addita materia, quia grauitas emanat ab anima medio temperamento, quod cum augeatur addita materia, propterea necesse est augeri grauitatem. Neque inconueniens est quod aliquis seipsum interimat per accidens.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Antequam corpus embryonis informetur animâ, sunt in embryone diuersæ formæ partiales; si enim vnica esset forma, illa informaret corpus organicum, & esset anima: sed illæ formæ non corrumpuntur

R. P. de Rhodes curs. Philo/soph.

A adueniente anima: ergo in viuente simul cum anima formæ sunt partiales. Probatur minor, quia dispositiones ad animam non corrumpuntur adueniente anima: illæ formæ, quæ sunt in embryone, sunt dispositiones ad animam: ergo non corrumpuntur adueniente anima. Neque potest assignari vlla causa, quæ illas corrumpat; & si anima illas corrumpat, debet id facere per contrarias dispositiones; in corpore autem animato non sunt vllæ dispositiones contrariæ formæ carnis, & formæ ossis.

Respondeo esse in embryone antequam informetur animal, plures formas, quæ tamen expelluntur omnes adueniente anima. Causa effectiua illius corruptionis est illa ipsa forma, per quam anima introducit: dispositiones verò quibus expelluntur, sunt illæ, quas anima exigit, vt sit in corpore; quæ dispositiones quandiu imperfectæ sunt, pertinent ad illas formas; quando autem perfectæ sunt, pertinent ad animam. Neque sunt eadem omnino accidentia in embryone, quæ sunt in viuente, sed valde similia. Quod additur, non perire dispositiones ad animam adueniente anima, verum est de accidentalibus, falsum de substantialibus, quæ sunt incompossibiles cum anima.

Obiicitur quartò, quando homo moritur, nulla introducit de nouo forma substantialis, & tamen expellitur anima: ergo prius erant cum anima formæ aliquæ substantiales. Probatur antecedens, quia si moriente homine aliqua produceretur forma, deberet assignari aliqua eius causa, quoties homo strangulatur, aut capite truncatur. Imò causæ contrariæ contrarios producent effectus: sed siue homo calore moriatur, siue moriatur frigore, eadem manet forma in cadaueris: ergo non producit in cadauere noua forma. Et sanè caro viua & caro mortua sunt vniuocè caro; habent ergo eandem formam.

Quarta obiectio.

Respondeo introduci formam cadaueris in materiam à qua per mortem separatur anima; causa verò illius productiua, est illa ipsa causa quæ perimit proximè animal: nam eo ipso, quod perimitur animal, abeunt dispositiones illius propriæ, succeduntque aliæ in gradu accommodatò ad formam cadaueris, quam forma ipsa cadaueris immediatè producit; nam siue iuguletur homo, siue stranguletur, maxima semper fieri debet alteratio in toto eius temperamento antequam moriatur; vnde manet semper temperamentum idoneum ad educationem formæ cadaueris: idem autem sequitur effectus, siue homo calore moriatur, siue frigore; sicut idem omnino sit acetum, ex quacunque causa vinum corrumpatur: nec est semper verum, quod à causis contrariis contrarij prodeant effectus. Caro mortua, & caro viua sunt vniuocè caro quoad accidentia, quæ habent valde similia, non autem quoad substantialia. Cum autem non sit vlla forma præter animam, quæ corpus exigit organicum, dicendum est quod forma cadaueris non est vnica, sed multiplex; vna videlicet in osse, altera in carne, & sic de cæteris.

Instabis. Si forma cadaueris succedit animæ, sequitur quod in triduo mortis Christi forma cadaueris coniuncta est sanctissimo eius corpori, atque adeò illud corpus in Christi resurrectione corruptum esse. Deinde Verbum diuinum debuit assumere formam illam cadaueris, quia in illo supposito nulla erat substantia creata; debuit autem

Instantia.

M m 2 forma

forma illa esse subsistens, sicque Verbum assump-
sit aliquid, quod postea dimisit. Denique licuisset
tunc dicere, *Cadaver nos redemit: Cadaver natum
est de Virgine.*

Respondeo verum omnino esse, quod forma
cadaveris successit animæ Christi, & unita fuit
sanctissimo eius corpori. Neque sequitur primò,
quod Christi corpus fuerit corruptum, sicut in-
telligi solet nomen corruptionis, quo significatur
communiter tabescere aliquod corpus, & conuerti
vel in vermes, vel in putredinem, quo modo san-
ctum Dei non vidit ullam corruptionem. Si cor-
ruptio significaret formam cadaveris, quæ succe-
sserat animæ, rursus per resurrectionem ab anima
ipsa expulsa esse, certè verum esset cadaver
Christi corruptum esse huiusmodi corruptione
perfectiua, dum amisit formam cadavericam, ut
viventem recuperaret. Neque verum est, quod illa
forma debuerit assumi à Verbo; si enim formæ
materiales habent propriam subsistentiam, sic &
ista forma propriam habuit subsistentiam; vel si
eam non habent, ista etiam caruit omni subsisten-
tiâ, eo modo quo Verbum non assumpsit acciden-
tia, quæ non subsistunt.

Modus ille loquendi, *Cadaver nos redemit, ca-
daver natum est de Virgine*; non debet vlla ratione
admitti, quia non licet applicare Verbo pro omni
tempore denominationes omnes quas aliquo tan-
tū tempore habuit; nisi fortè sensus illius pro-
positionis esset, Verbum quod fuit cadaver nos
redemit, vel etiam natum est de Virgine. Falsum
tamen semper est, *Cadaver nos redemit*: cum enim
cadaver dicat negationem animæ rationalis, &
formam cadaveris, quæ duæ non erant quando
redempti sumus, & quando natus est Christus,
non potest esse verum, quod cadaver nos redeme-
rit, vel quod natum sit de virgine. Quod argu-
mentum magis premit adversarios, quia formæ
partiales, quæ fuerunt in cadauere Christi, fuis-
sent in eius corpore viuo.

QVÆSTIO II.

De generalibus quibusdam animæ proprietatibus.

QVæ hæcenus dixi, pertinent ad explican-
dam generalem animæ quidditatem; nunc
sequuntur proprietates eius, quarum aliæ actiue
sunt & vitales, & soli conveniunt animæ; aliæ
neque actiue sunt, nec vitales, possentque simi-
liter convenire formis inanimatis. Prima sit diui-
sibilitas: secunda heterogeneitas: tertia inæ-
qualitas.

SECTIO I.

Verum omnes animæ sint indivisibiles.

AD plenam difficultatis resolutionem præ-
mittendum est, utrum omne spirituale sit ne-
cessariò indivisibile, & omne corporeum, diuisi-
bile; tum statuetur, utrum anima rationalis sit in-
divisibilis; postremò utrum animæ brutorum sint
divisibiles.

S. I.

Verum omne spirituale sit necessariò indivisibile.

ENS immateriale aliud est substantiale, ut An-
gelus, & anima; aliud accidentale, ut mo-
tus localis Angeli, extensio eius ad locum, &
cætera huiusmodi. De utrisque celeberrima diffi-
cultas est, utrum constare possint ex diversis par-
tibus integralibus, an verò sint necessariò indivi-
sibilia; quod video latè disputari à Suare *disp. 51.
Metaph. num. 36. & disput. 30. num. 49. sect. 4. de An-
gelis, cap. 14. Valsq. 1. part. disp. 195. cap. 6. Hurtado
disp. 2. de anima, sect. 4.*

Dico primò, dari plura entia spiritualia di-
visibilia in partes, præsertim accidentalia;
sed videri tamen probabilius, quod non est
possibilis substantia vlla spiritualis, quæ non
sit indivisibilis, quamvis id difficile demonstra-
ri possit.

Primam partem multi negant cum Valsque, re-
bitrati, quod hoc vno differunt ens materiale, ma-
& spirituale, quod vnum sit divisibile in par-
tes, alterum verò indivisibile. Sed hoc merito
ab aliis reprobat: primò, quia motus localis
Angeli est divisibilis; nam ens successivum est
necessariò divisibile, alioqui non est successi-
vum; nam esse successivum, est habere par-
tes sibi succedentes: motus angelicus est ne-
cessariò successivus: ergo est partibilis. Imò
si latio angelica non esset divisibilis, esset
duntaxat congreries rationum sibi succedentium,
sicque vnus Angelus non posset velocius moveri
quàm alter.

Secundò extensio quoque Angeli ad locum
non potest esse indivisibilis, ut alias demon-
strabam, alioqui quoties Angelus maiorem oc-
cupat locum, deberet singulis instantibus mu-
tare totam extensionem, quod non est neces-
se; quia anima rationalis quoties coextendit-
ur maiori corpori, & occupat novum locum,
non mutat totam extensionem priorem, ut sta-
tim probabitur.

Tertiò enim vnio animæ rationalis cum cor-
pore, quæ fortè non differt ab eius extensione,
non est impartibilis, quia illa talis est, ut pars
eius vna possit amitti alterâ integrâ permanen-
te; nam quando abscinditur manus, certum
est aliquid amitti vnionis, quia non potest fieri
ut anima quæ informabat materiam, desinat il-
lam informare, quin alicubi fiat aliqua mutatio:
cū autem illa non fiat in anima, sit in eius
vnione. Sed neque amittitur tota vnio, & al-
tera succedit, quia sequeretur mori tunc totum
hominem; dissolveretur enim tota eius vnio.
Idem dico de nutritione, quia deberet tota vnio
singulis instantibus destrui; & homo dum nu-
tritur, millies moreretur: sed neque posset nu-
tritio fieri continuè, quia illæ vniones indivi-
sibiles fierent in instantibus.

Deinde si non esset divisibilis vnio animæ
rationalis cum corpore, sequeretur quod pe-
des essent in capite: quod probò. Vbi est vnio,
ibi sunt extrema vnibilia; cum enim illa sit
nexus essentialis extremorum, non potest esse
sine extremis: sed vnio animæ & pedum est in
capite, si vnio est indivisibilis: ergo pedes sunt
in capite.

Secunda